

LA CARN DELS INFANTS

La usurpació de menors en la imaginació persecutòria

Manuel Delgado
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Il est des parfums frais comme des chairs d'enfants. (Baudelaire, *Les fleurs du mal*).

Pour l'orphisme...le régime de la cité généralise le cannibalisme, celui-là même que les Titans, ancêtres de l'humanité, ont fondé en dévorant l'enfant Dyonisos. (Marcel Detienne, *La cuisine du sacrifice en pays grec*).

1. Les acusacions de pedofàgia en la tradició persecutòria europea

Recuperant la vella analogia organicista, bé podríem dir que tota societat és com un cos que es nodreix d'infants. Ells són el seu aliment fonamental sense el qual s'afebliria i moriria indefectiblement, el combustible bàsic que li permet ésser. Es la consciència que es té d'això el que justifica la vigilància exercida sobre les famílies, instàncies que tenen assignada l'estratègica tasca de fabricar criatures, per tal que no les desviïn dels mecanismes digestius que garantiran la seva transformació en energia social. Dos són els imperatius culturals mitjançant els quals aquest procés assoleix els seus objectius. D'una banda, el d'instruir els infants en l'ordit de mites col·lectius i ritus públics -la versió actual del qual seria el sistema educatiu-, que assegura que l'entrenament socialitzador mai quedarà completament a cura de les unitats domèstiques. De l'altra, l'obligació que les famílies tenen de desprendre's dels seus fills arribat cert moment del seu procés d'enculturació, perquè s'integrin de forma plena en el circuit d'intercanvis i aliances que fa possible la societat.

Ignorar aquests dos principis normatius, és a dir distreure els infants d'aquest destí, sotstreure'ls egoïstament a la cuina col·lectiva per ser consumits en privat o per una minoria reservada, implica prendre-li el manteniment a la comunitat, un crim que fa dels seus autors enemics de la societat i, per tant, enemics de la humanitat. Es molt probable que sigui aquesta una de les raons que expliquin que, a la història europea, l'extrema transgressió que més sovint es registra imputada als individus o grups que, des de dins o des de fora, amenacen la pervivència de la societat o contrarien frontalment el seu ordre hagi estat, juntament amb la d'incest, la de sacrificar nens, propis o obtinguts per rapté, el cos dels quals haurà de servir per celebrar un àpat caníbal. Aquesta insistència cultural a associar l'infanticidi ritual i la pedofàgia a les formes considerades com les més perilloses d'antisocietat fa que els perturbadors siguin representats com a estranys al món dels humans, protagonistes d'una abominació que els assimila a aquelles personalitats extra-, pre- o sub-humanes que devoren llurs fills o els d'altri. Menjar-se les pròpies cries es una cosa que fan les bèsties, els bàrbars o els déus -ells mateixos, com Cronos-Saturn, o de forma vicària, com el Melkart púnic o el Mercuri dels cultes gals-, però també els ancestres imaginaris -els Titans de la mitologia grega- o els culpables i malvats mítics -Tereus o Tiestes, als quals els seus fills els són servits a taula-. Sense oblidar-nos d'un amplíssim repertori de monstres insuperablement detestables, proveïts per la història -Gilles de Rais, àlies Barbablava-, per les

faules -siguin remots, com les harpies dels grecs o les striges romanes, o pròxims, com l'Ogre, el Llop, l'Home del Sac, el Coco o el Papu, amb els quals, fins fa no gaire, atemoríem els nostres menuts-, o per l'actualitat periodística; com aquests assassins de menors d'edat que assoleixen el màxim grau d'espectacularització mediàtica en el personatge d'Antonio Anglés, el violador-torturador-homicida de les adolescents d'Alcàsser. No oblidem tampoc com una ampla tradició literària contemporània s'ha acostat suavitzadament al tema. Un exemple d'això podria ser la versió que va fer de *El flautista d'Hamelin* Robert Browning -amb seqüeles al cinema tan exitoses com "Chitty, chitty, bang, bang" o "Indiana Jones al temple maleït"-, on la deglució final dels nens per la muntanya de Koppelberg funciona com un evident acte de pedofàgia. Una expressió recent del conreu literari de la imatge del robador especialitzat en canalla ens la brinda *Le voleur des enfants*, de Jules Supervieille, novel·la a partir de la qual Christian de Chalonge va dirigir al 1991 un sensible film protagonitzat per Marcello Mastroianni. I una darrera constatació del vigor d'aquesta mena de preocupacions culturals, subministrada també pel món segons la premsa: el pillatge d'infants a països del Tercer Món, per nodrir aquesta modalitat actual de canibalisme instrumental -és a dir d'índole no ritual- que són els trasplantaments d'òrgans.

Atribuir-hi aquesta expressió summa de perfídia que és la retenció o rapté d'infants per a la seva manducació -que quan és la dels propis fills significa la forma més extrema que pot adoptar el vincle incestuós- als enemics interns de la societat és una actitud freqüentment detectada als informes etnogràfics relatius als mecanismes de delació i càstig de la bruixeria o a la denúncia dels abusos en l'exercici del poder polític. Si el cas d'en Bokassa seria un recent exemple d'això segon, la premsa africana d'ara mateix ofereix amb certa assiduïtat esgarriuosos descobriments d'activitats bruixerils que inclouen l'antropofàgia de petits, especialment els dels mateixos enxampats. Així, el diari *Fraternité Matin*, d'Abidjan, a Costa d'Ivori, publicava el 30 de març de 1993 -i en termes d'absoluta normalitat informativa, dins la secció habitual "Sur le vif"- una notícia amb el següent titular: "Una mère sorcière avoue: 'Je n'ai eu que la cuisse'". S'havia descobert que tres individus de Gahatouo, a la sub-prefectura de Bin-Houyé, formaven un virulent trio de bruixots: "Ils mangeaient sans pitié leurs compatriotes. Toun Manou Hélène est particulièrement chaude. Elle n'a pas hésité à livrer son propre fils."

Però, com és sabut, és a les societats europees on, fruit d'una llarga tradició que passà de grecs a jueus i d'aquests als cristians, hi ha una imputació que es repeteix al llarg de segles en els càrrecs contra associacions o persones malèvols, imaginàriament lliurades a la conspiració secreta contra el bé i la humanitat: la de la seva insuperable afecció a la carn infantil, sigui autoproveïda o conseqüència de robatoris. Norman Cohn (1987: *passim*) i, més recentment, Alberto Cardín (1994: cap. VI) s'han referit a la recurrència històrica d'aquest inculpament que Atenàgores va designar com de "festins tiestans". Afectà, per compte dels seus enemics polítics o/i religiosos, els seguidors del dionisme i del baquisme, els jueus hel·lenitzats, així com els primers cristians; de seguida els carpocracians, paulicians, montanistes, fibionites -als quals s'acusava de fetofàgia- i, en general, els gnòstics i tots els primers heretges del cristianisme; més endavant, tancant vuit segles de tolerància, els càtars i bogomils, els valdesos, després els templaris. D'aquesta mena van ser, durant els tres-cents anys en què els denunciats per bruixeria conegueren la més brutal persecució, les pitjors i més assídues denúncies d'allò que presumptament succeïa als sàbats. D'altra banda, els hebreus han estat ininterrompudament culpabilitzats d'infanticidi. Encara el 1834, els jueus de Düsseldorf i el 1891 els de Xanten, a Prússia, van ser inculpats de matar nens per fer-se amb la seva sang. El 1903, un dels últims progroms antisemites russos va desencadenar-se com a conseqüència de la manipulació periodística de la mort d'un jove de Dubossary (Cohn, 1983:117-118). A final del XIX, les "revelacions" de Léo Taxil contra la condició satànica dels cultes masons, un dels més repetits arguments llançats contra ells per l'Església catòlica fins fa ben poc, incorporaven entre els seus ingredients el sacrifici d'infants.

D'una manera suavitzada -ningú no creuria avui entre nosaltres una imputació explícita de canibalisme infantil-, la imaginació persecutòria ha continuat creant la presumpció que les

minories considerades danyoses per a la societat usurpen la propietat social dels infants i dels joves, arrogant-se'ls per destinar-los a satisfer els seus inconfessables objectius o, senzillament, per destruir-los. Aquesta apropiació il·legal es du a terme robant els fills d'altri, mitjançant innobles i sofisticades tècniques de proselitisme que vampiritzen la feble voluntat d'éssers immadurs i vulnerables, fent d'ells autòmats hipnotitzats o esclaus al servei de l'autoritat i l'avolessa del líder. L'antropofàgia carnívora es transforma aleshores en una mena de pneumofàgia, ja que és l'ànima del menor la que ha estat alienada, devorada per altre o altres. Expressions tan habitualment aplicades a la victimització dels devots pertanyents a minories religioses com la que se'ls "menja el coco", per subratllar la suposada anul·lació de la personalitat que pateixen les incautes víctimes, constaten el vetllat reconeixement que són subtils formes d'antropofàgia, preferentment de menors d'edat, les que conformen el nucli de l'activitat perillosa de certes associacions a les quals s'etiqueta com a sectes.

Aquest desplaçament de l'acusació d'antropofàgia vers el tema del consum pervers de l'ànima de les víctimes -tan deutora, per cert, de la monomania anticomunista i reaccionària pel "rentat de cervell" de la paranoia macarthysta als Estats Units-, no sols no ens aparta de les possibilitats de practicar la comparança intercultural, sinó que ens la facilita sobre manera. En efecte, les monografies etnogràfiques entorn l'acció de bruixots en societats extraeuropees insisteixen en aquesta dimensió invisible del canibalisme que practiquen els éssers malignes. Lluís Mallart ens ho diu clarament en relació als evuzok: "L'antropofàgia dels 'bruixots' existeix només a nivell del pensament" (1993:127). Es suficient de recordar el model d'això que seria la manera com l'antropofàgia dels bruixots zande, descrita per Evans-Pritchard (1976:58-59), funcionava en base que el *mbisimo mangu*, o "ànima de la bruixeria", es mengés el *mbisimo pasio*, "l'ànima de la carn" o part psíquica dels òrgans de l'atacat. Farem esment de dos casos etnogràfics extrets de contextos culturals molt separats entre si, que ens brinden un parell de magnífiques il·lustracions de *mangeurs d'âmes*: els *tyarkaw*, als quals tant temen els shongay nigerians estudiats per Jean Rouch (1989:343-346), i els *caak*, dels quals ens parla Georges Condominas en els seus llibres sobre els *mnong gaar* de l'interior de Vietnam (com 1991:368-391).

L'altra forma d'apoderament il·legítim d'infants i púbers és l'operada per les mateixes famílies "sectàries", que es neguen a cedir els seus fills a l'aparell educatiu homologat, donant peu a una forma d'endogàmia on l'incest pot sobreentendre's. El cas més divulgat d'aquesta mena de problematitzacions és la que ha tingut com a protagonista La Família, corrent religiós hereu dels no menys acuitats Nens de Déu, els membres de la qual han estat processats en diferents països sota el càrrec de retenir els seus fills per educar-los d'una forma considerada en excés singular. Ells no són, però, l'única mostra d'això. De fet, periòdicament els professionals perseguïdors de sectes plantegen el "greu" problema de què és el que cal fer amb els menors de les famílies integrades en confessions dissidents. Fa no pas gaire, a França, l'afer del petit Yoann, retingut pels seus pares, membres de Sahaja Yoga, va suscitar titulars com: "Sectes: les parents ont-ils tous les droits?" (*VDS*, 30 de maig de 1991). D'altra banda, l'actitud dels testimonis de Jehovà, que prefereixen la mort dels seus fills per manca de transfusions de sang a la seva condemnaió eterna, sol ser esmentat com un exemple de com les criatures han de ser protegides dels seus pares quan aquests són posseïts per idees religioses estranyes a les comunament acceptades.

Tenim, així, que el discurs antisectari no fa altra cosa que insistir en una línia d'imputacions que converteix els perseguïts en acreeadors de la seva persecució. Un cop més, com tantes altres vegades abans, la seva condició d'éssers situats a la perifèria o més enllà de la civilització, prop del territori on habiten les bèsties, els bàrbars, els monstres, els dimonis i altres figures de l'alteritat, ve a quedar subratllada pel fet de considerar-los responsables del màxim grau d'horror criminal: el robatori de nens aliens o l'acaparament dels propis per a consum privat. Respecte de les anteriors formes de canibalisme infantil associades a la perillositat antisocial, que operaven, per així dir-ho, al peu de la lletra, l'avantatge d'aquella de què s'acusa avui el modern heretge és que resulta, en certa mesura, reversible. Com ocorre al conte de les set cabretes, la societat gaudeix

de la possibilitat de, com fa la Mare-cabra, obrir-li en canal la panxa al Llop i recuperar els petits robats i endrapats. La comunitat, aleshores, pot no sols prevenir-se davant l'acció malèvola dels lladres devoradors d'infants, sinó intervenir per rescatar les víctimes, obligar els segrestadors a regurgitar els nens fagocitats, que poden així ser recuperats i redigerits, o, per utilitzar nocions adients al moment actual, desprogramats i tornats a programar.

La manera com la divulgació periodística considera el tema de les "sectes" i els seus perills no fa altra cosa que seguir cultivant aquesta mena de velles fabulacions, destinada a advertir, a ells i als seus pares, del greu risc que corren els adolescents massa confiats, on s'acaba exigint l'expeditiva actuació de les autoritats per rescatar els nens hostatges dels grups perillosos o, sovint, de llurs pròpies famílies desafectes al règim ideològic imperant. Segurament, els nous inquisidors no són conscients de fins a quin punt aquestes argumentacions reproduïxen una tecnologia acusatòria i punitiva que continua una secular tradició empaitadora a Europa, però que també apareix abundantment constatada en el tractament a què moltes altres societats sotmeten els enemics que elles mateixes s'inventen.

Es precisament això darrer el que es procurarà il·lustrar a partir d'ara. Hem subratllat com la persistència de les imputacions d'al·lèlofàgia infantil, literal o desplaçada, adreçades contra les persones o grups considerats antisocials serveix per negar-los l'estatut d'humans, en la mesura que se'ls fa culpables del més abjecte dels crims concebibles: el de robar a la societat el seu aliment principal: els menuts. Però el que aquesta insistència a protegir la infantesa de la depredació dels lladres pedòfags busca, per damunt de les canviants circumstàncies conjunturals, és sobretot garantir i reforçar l'eficàcia d'una determinada estratègia d'estigmatització. Dit d'una altra manera, l'acusació de canibalisme d'infants forma part d'un mecanisme d'invenció i puniment d'enemics que opera canviant constantment d'objecte, sense canviar en cap moment d'objectiu. Es el moment de confirmar-ho tot assenyalant una víctima habitualment desaparecebuda dels aparells socials de producció, reproducció i anorreament de malvats: l'Església catòlica i el seu clergat.

2. Roma i els devoradors d'ànimes

Sol reiterar-se la part de protagonisme o complicitat que correspon a l'Església de Roma en les campanyes de detecció i captura de dissidents, en la justificació doctrinal del seu acuit, així com en l'encausament i càstig de tota mena de persones o grups considerats desviats, en el decurs de diversos segles de successives onades persecutòries a Europa fins a arribar a ara mateix. Això és incontestable. Però no menys ho és que la mateixa Església va ser víctima d'aquests mecanismes d'encausament i punició que havia estat tantes vegades encarregada d'executar, posant de manifest que les tècniques i dispositius persecutoris no tenen per què tenir sempre com a finalitat la repressió de minories, sinó que també, encara que sigui eventualment, poden ser autèntiques majories o, si més no, grups diferenciats ideològicament amb una ampla presència en la societat, els objectes de violació de la identitat. D'aquesta manera tenim que tots els moviments revolucionaris i de reforma que aparegueren al continent a partir del segle XI, i que van presentar com a prioritària pels canvis que proposaven l'eliminació del poder clerical, repetiren, quan van fer-se amb el control de les distintes situacions, culpabilitzacions contra els membres de l'Església idèntiques a les que aquesta havia adreçat abans contra ells i contra d'altres. Això implica que les tècniques de definició i tractament del Mal emprades pels grans corrents històrics de violència antieclesial es comportaven com a variants d'una forma d'operar anterior que, constrenyida per les sempre canviants contingències històriques, trobava ara en monjos, monges i capellans nous destinataris sobre els quals aplicar velles culpes i correctius, incloent-hi, naturalment, els relatius al pillatge de nens.

En aquest sentit, convé tenir present la manera com una de les monomanies del folklore antieclesial ha estat, des de les seves primeres expressions, precisament la d'indicar els convents com a indrets on es duia a terme l'homicidi i l'exhumació clandestina del fruit de les relacions

il·legítimes entre els capellans i les monges, imaginades com a víctimes d'una xarxa privada de prostitució al servei dels primers. Per remetre'ns a situacions ben properes i conegudes, els assalts contra convents que es produïren a Catalunya com a conseqüència dels grans esclats de violència iconoclasta -1835, 1909, 1936- van demostrar una especial preocupació per descobrir i exhibir els fèretres on reposaven les despulles de les religioses, en els quals eren trobades -o es creia trobar- restes de dones prenyades, de fetus i de nadons. A la seva novel·la *Historia de una parroquia*, Paco Candel narra les resistències d'un jove activista catòlic -un avantguardista- a acceptar el que tothom considerava una evidència incontestable: "Y no quería creer lo que decían de que habían encontrado conventos con momias de monjas embarazadas, y también con niños recién nacidos muertos por los propios curas" (1971:308).

La consistència d'aquest imaginari resulta sorprenent i, així, podem trobar-nos amb reedicions proveïdes per aquest tarannà anticatòlic que es fàcil trobar en certa producció dramaturgic i cinematogràfica nord-americana del moment. Com exemple podria anomenar-se la pel·lícula estrenada a Espanya com a "Agnes de Dios", dirigida per Norman Jewison, protagonitzada per Jane Fonda i basada en la peça teatral homònima de Pielnneir, que tornava a escenificar una d'aquelles típiques històries d'infanticidi dins d'un convent de religioses que tant agradaven a l'opinió pública anticlerical i que estaven mòrbidament centrades en les perversions eròtiques propiciades per l'Església catòlica. Elements d'una rumorologia entossudida a prestigiar l'Església com a assassina d'infants, darrer refugi d'allò mateix de què s'acusava bruixes i jueus i que, de tant en tant, l'actualitat torna a posar a flor d'aigua. *El País* publicava el 26 de novembre de 1990 una molt breu nota que deia així: "Emparedados en una iglesia. Los esqueletos de una mujer y un niño fueron encontrados emparedados en la iglesia de sant Domènec, en Gerona, por los empleados de una constructora que trabajaban para la Universidad Autónoma. Los cuerpos llevaban emparedados unos cincuenta años."

La fidelitat respecte del model històric per part de la retòrica anticlerical és prou ostensible, segurament com a resultat de l'equivalència que els protestants establiren des de bon principi entre la persecució contra la bruixeria i la conduïda contra els catòlics, sistemàticament culpats de rendir culte a Satanàs i obeir l'Anticrist que tenia la seva seu al Vaticà. Encara el 1936 s'estava convençut que als monestirs es duïen a terme infanticidis rituals, a la manera dels atribuïts durant segles a totes les societats secretes -reals o imaginàries- que s'acuitaven. Al monestir franciscà de Berga, les restes humanes desenterrades a l'estiu d'aquell any van ser públicament presentades com de criatures víctimes de sacrificis cerimonials (Cfr. Trepal, 1942:125-135), d'igual manera que el registre que, també aleshores, va ser ordenat a l'hospital de l'orde de sant Joan de Déu a la barriada barcelonina de les Corts tenia com a objecte confirmar les informacions segons les quals allà s'havien produït immolacions de criatures (Marcos, 1980:578). El descobriment de proves que mostraven l'actitud perversament antiinfantil del clergat podien desencadenar aldarulls tan greus com els de Madrid al maig de 1931, quan, entre les causes que provocaren el motins sacrífegs i els incendis de convents i col·legis religiosos, figurava el rumor que corria que unes monges havien distribuït caramels enverinats entre els nens d'una barriada de la ciutat.

La vigència d'aquesta demonització del catolicisme, subratllada per la condició infantil de les seves víctimes, podem veure-la reflectida en esdeveniments tan recents com la truculenta mort, a la tardor de 1990, al poble manxec d'Almansa, d'una nena a qui la pròpia mare va extreure els intestins per la vagina, en el decurs d'una al·lucinant cerimònia d'exorcisme paraeclesial, però d'inspiració netament catòlica. De totes formes, per posar de manifest aquest manteniment d'una idea de catolicisme com a religió filosatànica que sacrifica infants -i especialment fills propis-, no cal remetre's al que podrien semblar supervivències superxerils en el si d'una escassament polida religiositat popular. De nou, el folklore hollywoodià, tan lleial a les interpretacions protestants d'allò que s'entén que són les "supersticions papistes", ens proveeix d'un altre exemple ben adient. Ens referim a la pel·lícula, dirigida per John Schlesinger i amb Martin Sheen com a actor principal, estrenada entre nosaltres com "Los creyentes", on es relata una esparverant història actual de pares

que sacrificuen els propis primogènits per assolir poder i que s'integren en una societat secreta que practica l'occisió d'infants, seguint una demoníaca religió que es mostra com a inspirada en els models, que el film representa com a equivalents i indistingibles en el seu fons, dels fantàstics ritus primitius d'uns improbables salvatges del Sudan, de la santeria a què es mantenen fidels els hispans de Nova York i del catolicisme dels nord-americans d'origen irlandès.

Si aquesta visió truculentitzada del cristianisme romà empalma amb el repertori d'inculpacions -entre elles, i en primer terme, les d'infanticidi ritual- corresponents a la vella tradició persecutòria a Europa, un altre estil d'acusació emparenta directament les denúncies contra l'Església amb aquelles problematitzacions que la premsa, la literatura periodística i les associacions dedicades a "rescatar" i "desprogramar" infants i adolescents suposadament segestrats per sectes malèvols converteixen, avui i cada poc, en material d'actualitat amb què satisfer les demandes públiques d'estigmatització d'altri.

El recurs a la denúncia de casos de menors raptats per l'Església amb vista a fer evident la seva participació en el mal social no és solament un esdeveniment gens infreqüent a la premsa europea dels segles XIX i principis del XX, sinó que, a més de jugar un paper importantíssim en la construcció de l'imaginari anticlerical contemporani, va tenir efectes reals en la política dels governs burgesos envers la institució eclesial, en un moment en què l'Església ja havia deixat de ser aliada i servidora de confiança dels estats per convertir-se en la seva rival i competidora. Un dels temes estel·lars dels discursos anticlericals -sempre en paral·lel- oficials i populars va ser, en efecte, aquell que assenyalava obstinadament les escoles i institucions religioses com a llocs on es depredaven criatures per destinar-les a fosques finalitats, la qual cosa feia urgent actuar per tal de tornar els menors a les seves famílies i, a través seu, a la societat civil.

Es coneguda la preocupació que els anticlericals van experimentar sempre davant del problema del control dels infants i adolescents per part del clergat. L'enorme èxit assolit per llibres com *Los robos de niños, impostura moral del catolicismo*, de Jacobus, publicat originàriament en francès el 1859 i que va conèixer edicions de gran tirada en diversos idiomes -entre els quals l'espanyol-, demostra la virulència de l'acusació. La qüestió era greu, per tal com implicava una mena de greuge contra l'autoritat del pare i contrariava la justa jerarquia en el si de la vida domèstica que el model edípic de família moderna havia instaurat. Totes les formes d'anticlericalisme, des del liberal-burgès fins al dels moviments obrers o populistes, es plantejaren en primer terme la lluita contra els estratagemes a través dels quals monges i capellans seduïen i captivaven la fantasia de llurs víctimes infantils i juvenils, amb la sensualitat de les imatges i les estampes, amb les històries sagrades, amb l'encanteri de les cerimònies, amb la promesa de prodigis, però també contra la manera com l'Església era igualment capaç d'arrencar per la força els menors dels braços dels seus pares per tancar-los a col·legis i convents per al seu adoctrinament. Llibres com *Sur les genoux de l'Eglise*, de Charles Sauvestre, publicat el 1868, estan consagrats a, com recorda René Rémond, "montrer que c'est plutôt l'Eglise qui dispense une éducation immorale et pervertit les consciences" (1976:150). Novel·les tan destacades en la literatura espanyola de la primera meitat del nostre segle com ara *El jardín de los frailes*, de Manuel Azaña, del 1927 o, abans, *A.M.D.G.*, de Pérez de Ayala, de 1910, estan centrades en aquesta qüestió de la perillositat dels col·legis religiosos per a la recta formació de la infància.

Valdria la pena ressaltar com alguns d'aquests assumptes van gaudir d'una repercussió política extraordinària i tingueren efectes de llarg abast en les relacions entre els poders laics i els religiosos. El cas més notori és, sens dubte, l'anomenat "afar Mortara", que va commoure l'opinió pública europea i nord-americana de mitjan segle passat.

El 23 de juny de 1858, a les deu del vespre, un destacament de la guàrdia pontifical va presentar-se a la casa d'un matrimoni jueu de Bolònia. Venien a endur-se un dels seus fills, Edgard, de sis anys, de qui s'havien rebut informacions que havia estat secretament batejat, la qual cosa donava dret a l'Església a treure'l del seu ambient jueu i emportar-se'l a la força per tal d'educar-lo en la religió catòlica. En un primer nivell, el cas, que no era del tot aïllat -ni va ser el primer ni

l'últim d'aquesta mena-, plantejava el problema dels drets eclesials sobre la minoria hebrea; però, molt més enllà, servia per deferir l'extorquiment sistemàtic que l'Església feia dels drets considerats naturals de la família i la societat laica amb vista a la formació dels nens. Una tempesta de protestes va desfermar-se a tot arreu en una ofensiva anticlerical sense precedents. La premsa liberal i la ultramuntana van embrancar-se en agres polèmiques i un fet com aquell, aparentment puntual, posà tota la diplomàcia de l'època en moviment amb l'objecte de reforçar l'aliança franco-piamontesa i apremiar la unitat italiana que hauria d'acabar amb l'Estat papal. Als països anglosaxons, el tema va fer que creixés la tensió amagada entre catòlics i protestants. Una obra teatral, *La tireuse de cartes*, de Victor Séjour, inspirada en l'afer, va assolir un notable èxit als escenaris europeus del moment i comptà amb la presència de l'emperador i de l'emperatriu de França el dia de l'estrena, al desembre de 1859.

A més d'aquestes conseqüències en política internacional, el que ens interessa aquí és recordar que, com assenyala René Rémond, "le seul enlèvement de cet enfant juif d'Italie fit plus pour l'anticlericalisme que les maledresses ou les initiatives intempestives de dizaines d'évêques ou de milliers de prêtres..." (Op. cit., 157). El nucli del debat, efectivament, va situar-se entorn la pèrfida forma com, a la manera atribuïda a les actuals "sectes destructives", l'Església s'apoderava, per la via de la persuasió astuta o per la de la violència, dels infants i dels adolescents. El govern de Napoleó III va intervenir contra el que era considerat, segons les instruccions remeses a l'ambaixador francès a Roma, "une violation outrée des garanties les plus essentielles sur lesquelles reposent le respect du foyer domestique et l'autorité paternelle" (Weill, 1983:105). Finalment, Edgard Mortara va acabar ingressant, quan va gaudir de la majoria d'edat, en l'orde dels agustins, cosa que no va poder impedir que a l'afer que portà el seu nom el seguissin d'altres, centrats sempre en el lladrocini catòlic d'infants. Els anomenats "afer Bluth" i "afer Linnerviel" van provocar una indignació generalitzada que desembocà en l'exigència, per part de l'opinió liberal, que l'Església fos criminalment perseguida per aquesta causa. En un discurs pronunciat al Senat el 1865, Rouland repetí les acusacions contra els ordes religiosos i el tipus d'instrucció que impartien, que portaven a "perpétuer chez nos enfants les dissentiments et les antagonismes" i que "répandent dans les familles un prosélytisme exagéré" (Op. cit., 117).

El 1953, un altre assumpte molt similar, l'anomenat "afer Finaly", va provocar una també considerable polèmica a França, que va permetre desempolsar el cas que Edgard Mortara havia protagonitzat un segle enrera. En aquest cas va tractar-se de dos nens jueus, els pares dels quals van morir deportats pels nazis i que quedaren sota la custòdia d'una família catòlica, que els va batejar. Finalitzada la guerra, els parents dels orfes els van reclamar per endur-se'ls a Israel, la qual cosa va ser autoritzada per les autoritats administratives franceses. A fi d'evitar-ho, aquells que s'havien fet càrrec dels nens van fer-los passar a Espanya a través d'una xarxa d'institucions religioses. La qüestió provocà que es repetissin els mateixos arguments desplegats amb motiu de l'afer Mortara, tant pel que fa l'antisemitisme clerical com, i sobretot, pels que afectaven el vell prestigi de l'Església com a segrestadora d'infants. Un articulista del moment, André Lorulot, va escriure a la revista *La Calotte*: "Le rapt des enfants, on le voit, fut sérieusement organisé et les signes sont bien respectés par les larbins de la 'hiérarchie'... *Voleuse de conscience! Voleuse d'enfants! Voleuse d'héritages! Voilà tout le programme de l'Eglise catholique romaine*" (subratllat a l'original. Rémond, Op. cit, 318).

La imatge de l'Església com una associació perversa dedicada a arrancar i retenir il·legalment fills va reproduir-se a Espanya amb una vehemència i una eficàcia com a argument persecutori no menys remarcable. L'ambient de denúncia i rebuig del que s'entenia que era el segrest clerical d'infants i adolescents va propiciar l'extraordinari escàndol polític i civil desencadenat per l'estrena a Madrid, el 30 de gener de 1901, i a Barcelona, al 5 de juny del mateix any, de l'obra teatral de Benito Pérez Galdós *Electra*. Una polèmica que va reunir entorn el desemmascarament de com el clergat s'enduia els menors engalipant-los un amplíssim espectre de corrents polítiques que tenien l'anticlericalisme radical com a nexa comú: socialistes, anarquistes,

republicans, liberals, etc., que, en tots el casos, urgien l'immediat desmantellament de les institucions religioses dedicades a l'adoctrinament i al proselitisme de nens i joves.

En unes declaracions a la premsa canària, el mateix autor va explicitar que el propòsit del drama era combatre "las sugestiones insidiosas y malvadas sobre las conciencias" (esmentat per Montero-Paulson, 1988:208). Per fer-ho, la peça narra la història d'Electra, una minyona, a penes una nena, espontània, vitalista -una "salvatge noble", en paraules del mateix Galdós-, que s'estima sobre totes les coses viure la seva llibertat. Troba el que se'ns presenta com el seu "amo natural", en Máximo, un vidu amb dos fills que viu lliurat a la ciència -és propietari d'un laboratori- i que s'enamora de la frescura i la vitalitat de la noia. La seva intenció és la de motllurar el "verge caràcter" de la jove, orientant-la vers actituds racionalistes i apartant-la dels perturbadors efectes del lleure. Apareix en escena aleshores Salvador Pantoja, un vell i fanàtic beat, oncle d'Electra, que l'enganya i li fa perdre la raó per aconseguir el seu innoble objectiu: fer-la ingressar com a novícia en un convent. La història relatada -que, evidentment, es resol amb la recuperació de l'adolescent i la seva reintegració a qui és mostrat com el seu autèntic propietari- és una al·legoria fàcilment reconeixible de la competència que les "dues Espanyes" establien a propòsit del control sobre joves i dones. La joventut d'Electra i el perfil de pare-marit de Máximo permeten aquest doble significat, ja que la protagonista és un ésser immadur guanyat mitjançant mentides per la irracionalitat religiosa, però també és una futura esposa alienada per l'activitat intrigant dels capellans i els seus aliats. Molt en la línia, per cert, del fortíssim escorament misògin de l'anticlericalisme decimonònic, tan culte com popular, que fonamentava la seva convicció que l'Església manipulava fàcilment l'ànima femenina en el tòpic, característicament masculista, que la dona pateix una crònica incapacitat per pensar per ella mateixa (sobre la relació entre misogínia i ideologia anticlerical, cfr. Delgado, 1993). Una situació, aquesta, que caldria preguntar-se si ha canviat de debò, vist que tots els tractats sobre "sectes destructives" -autèntiques reviscolances del *Malleus Maleficarum* i de les guies per a la caça de bruixes- insisteixen a advertir la condició que les mestresses de casa tenen com a "grup de risc" davant els reclams de les noves societats malignes.

Els efectes de l'obra van desplegar-se en diferents fronts. D'una banda, van fer passar Pérez Galdós d'una situació menyspreada dins la comunitat literària a una altra quasi de lideratge de tota una generació -molt en especial de la colla formada per Maeztu, Baroja i Azorín- que va tenir precisament en la revista *Electra* un dels seus principals òrgans d'expressió. Però la incidència de l'obra va ser tal que no solament una revista d'agitació cultural va rebre el seu nom, sinó que també es posaren en circulació relloctges "Electra", píndoles "Electra", xarop "Electra", etc. La discussió a la premsa entre clericals i anticlericals va ser intensíssima i l'estrena a Barcelona va suscitar greus aldarulls, desencadenats, pel que després va reconèixer a les seves memòries l'anarquista Pedro Vallina (1968:59-61), per una falsa provocació jesuítica orrida pel mateix Vallina i el metge federalista Rossend Castell. Tots els historiadors que han atès la dinàmica que desembocà en els fets de la Setmana Tràgica de Barcelona (com Ullman, 1972:49-52; Alvarez Junco, 1990:397-400, o Romero-Maura, 1989:165-166) han cridat l'atenció sobre la importància dels aspres debats al voltant de l'obra en la formació d'un ambient força carregat contra l'Església, a partir de les malifetes que li eren atribuïdes i, en especial, per aprofitar-se de la puresa, carregada d'ingenuïtat, de les ments infantils i juvenils.

Electra va ser catalitzadora de tot un estat d'ànim que clamava perquè els menors fossin mantinguts a estalvi de la seductora mística del catolicisme i dels malignes plans del capellans per fer-se amb el seu control, usurpant la prerrogativa que la societat secular en vies d'hegemonització a Espanya i l'Estat s'autoatribuïen ja. Abans de l'estrena a Barcelona, el 31 de març de 1901, a l'acte anticlerical més important que s'havia fet fins aleshores a la ciutat -el mfting unitari a la Monumental, davant 12.000 persones-, un dels intervinents, el lerrouxista Eleuterio Chico, va tenir la imprudència d'explicar un cas semblat al d'Electra que estava succeint en aquells mateixos moments en un centre religiós de la ciutat. Immediatament, això va provocar que el públic

congregat volgués resoldre a l'instat el problema, assaltant el convent denunciat per tal de rescatar la víctima. A la sortida de la reunió la multitud va intentar atacar el col·legi de jesuïtes del carrer Casp. Un mes després, el primer de maig, va ser assaltada l'escola que els maristes tenien a sant Andreu. Un obrer va arengar els reunits dient-los: "Mucho peores que los burgueses son otros que martirizan a nuestros hijos, y ésos son los maristas ¡Vamos pues hacia allí!" (aquests esdeveniments són referits per Romero-Maura, Op. cit., 173-174).

Abans i després del fictici "afer Electra" van produir-se altres casos similars a la vida real que van dotar el drama de Galdós d'una elevada dosi de versemblança. Poc abans d'estrenar-se l'obra, Girona va saber d'una qüestió molt semblat en la campanya ciutadana per l'"alliberament de la detinguda" Anna Llompart, "segrestada" en un convent de monges "malgrat els seus quinze anys". L'anomenat "afer Ubao" va conèixer el seu moment culminant en el judici celebrat pocs dies després de l'estrena d'*Electra* a Madrid. Adelaida Ubao era una jove que essent menor d'edat havia ingressat com a novícia, després d'haver-se escapat de casa, a un convent de les Esclaves del Cor de Jesús. Pel que es va dir, va ser el seu confessor jesuïta qui la va convèncer saduceament. Els pares van voler exclaustrar-la al·legant que havia estat objecte d'una suggestió malèvola i imputant contra el capellà responsable de la fugida de la noia el càrrec de "segrestament moral". Les dimensions polítiques del judici van ser enormes, entre altres coses perquè el defensor del presumpte raptor moral va ser un destacat polític conservador -La Cierva o Maura, segons Ullman i Romero-Maura respectivament-, mentre que el republicà Salmerón va assumir la representació dels pares i el nuvi. El procés va acabar amb la victòria de la causa dels lliurepensadors, fet que no va poder impedir que la noia optés per reingressar a l'orde quan va fer la majoria d'edat. Un cas, per cert, molt similar -encara que amb una repercussió infinitament menor- al que va ser denunciada a la premsa tenint com a protagonista la noia de quinze anys Gemma Sanz, retinguda contra la voluntat dels pares -però no la d'ella mateixa- en una escola de l'Opus Dei a Barcelona, al desembre de 1989. A la primavera de ple 1993, la premsa del País Valencià va fer-se ressò d'una veritable reedició de l'afer Electra, protagonitzat per una adolescent "retinguda" per les carmelites a qui s'impedia veure els seus pares i fins i tot el capellà amic de la família, que va oferir-se per mitjançar entre aquesta i les segrestadores.

Com pot veure's, el to i la línia de les argumentacions adreçades contra l'Església romana durant les fases més agressives de la història de l'anticlericalisme són exactament els mateixos que aquells que avui la premsa exhibeix per referir-se a les anomenades "sectes destructives". En tots dos casos, l'estigma d'aquells que són considerats enemics de la societat col·loca en primer terme la imputació sobre ells de lladres d'infants i practicants d'una mena de succedani moral de canibalisme, en què és l'esperit dels menors -tendre i apetitós com llurs carns- el que és manducat pels seus rapinyadors. Això no implica que la dimensió literalment carnal hagi desaparegut dels càrrecs contra els antisocials absoluts. Si la cuina d'infants ja no mereix credibilitat en la fantasia persecutòria, una altra forma d'apoderament físic de la carn infantil li és comparable com a signe inequívoc de la més repugnant i inefable de les abominacions: aquella que l'amant dels menors, el pedòfil, representa per a l'imaginari social de la infàmia.

3. Antisectarisme, anticlericalisme i pedofília

Sols en part rellevat per les tèrboles històries de menjadors d'ànimes, el paper d'aquells que, al peu de la lletra, prefereixen la dels infants pel damunt de totes les carns continua essent central en el més vigent dels discursos de persecució. L'horror que inspirà en altres temps l'antropòfeg de mainada i tot l'odi social que concitava, es dirigeixen avui vers un equivalent seu, que, no en va, Michel Tournier identificava a *El rei dels verns* (Cfr. 1990) amb la tendresa dels Ogres de la mitologia popular: el pedòfil, aquell que adora el que Gabriel Matznell anomenava "cette merveilleuse peau des moins de seize ans, tiède, veloutée, lisse, parfumée, savoureuse, auprès de

laquelle tout autre grain de peau semble ou gras ou rugueux ou desséché" (1988:77). El Senyor dels Caramels ha ocupat el lloc que antany fóra el de l'Home del Sac. El trànsit de la malvestat del pedòfag a la del pedòfil ha estat, d'altra banda, fàcil. L'ha afavorit la identificació universal entre els actes de copular i de menjar -que en català apareix tan clarament explícita en el doble valor del verb "cruspir"-, i una analogia que, pel cas que aquí ens importa, recull a la perfecció el model mític de l'Esfinx, que engolia els adolescents amb què s'ajuntava. Alberto Cardín va suggerir aquesta intercanviabilitat amb encert, quan, referint-se al doble sentit de l'acció seductora entre nens i adults, esmentava "el lado del arrobo, por el que la identificación inconsciente atempera el deseo canibal en la caricia y la carantoña" (1977:47).

Avui, com escrivia Adrien Gillese ("la fraîcheur de la carn, l'indéfini des formes...", 1992:78), l'infant roman com el darrer dels gran tabús de la sexualitat humana¹. Condemnat a l'asexuació, protagonista d'un cos esborrat al qual es nega el dret a un plaer sense centre, el nen resta presoner d'un sistema d'escamoteig de tot amor que no sigui adient a una ideologia cultural capficada a preservar la seva improbable innocència i que el manté com a hostatge ja no solament de l'ordre escolar, sinó, i sobretot, d'uns mass media que l'aboquen cada cop més a la solitud. En aquest quadre, l'amant dels infants és postergat a les simes més fondes del fàstic social, com a extrema expressió que és de l'indesitjable. La premsa -que, a les antípodes dels degustadors de les carns fresques, sembla aguditzar cada dia més la seva predilecció per la carronya- agullona periòdicament aquesta inclinació pública per descobrir la presència del més nauseabund dels depravats, del més perillós dels desviats sexuals. El plaer col·lectiu és màxim quan aquesta forma d'infame total és un famós: Woody Allen, Michael Jackson, el duc de Fera. Aleshores, el linxament és encara més excitant i més profitós l'escarment per a aquells que experimentin la més lleu atracció pels purs.

La gran aportació de l'obra de John Boswell *Cristianity, social tolerance and homosexuality* (1993)² és la manera com ve a demostrar-nos que la marginació i persecució de les minories ètniques i religioses a Europa, a partir sobretot del segle XI, no pot separar-se de la desencadenada contra les minories sexuals. No poques vegades, aquest setge ha articulat el repertori d'acusacions de manera que unes impliquessin les altres. Així, les inculpacions de sodomia i de pedofília -o totes dues alhora- no sempre han caminat en paral·lel respecte de les de judaisme o bruixeria, sinó que sovint s'han pressuposat mútuament. El mateix Boswell ofereix un bon nombre d'exemples d'això; d'igual manera que R.I. Moore fa esment, a la seva genealogia de la mentalitat persecutòria contemporània, de com "the association of pederasty with Moslems which remained prominent in Western literature" (1987:94).

La inscripció de la culpa de pedofília com a succedani de la de pedofàgia en les estratègies d'estigmatització dels individus i societats considerats amenaçadores, es reconeix fàcilment en el llenguatge de les actuals campanyes periodístico-polícaques contra les anomenades "sectes destructives". En el marc d'una generalitzada associació entre sectarisme i dissipació sexual³, el

---

¹ Voldria agrair a Jordi Conejero i a la Comissió Eria, de l'Institut Lambda, que em fessin arribar aquest interessant article d'Adrien Gillese i una molt aprofitable documentació entorn la maledicció que avui pesa sobre una pràctica sexual que els historiadors i els antropòlegs constaten com a acceptada, quan no institucionalitzada, en molts altres llocs i moments culturals. Sobre això últim em remeto a un material que fa poc acaba d'editar-se a Espanya: la compilació de Robert Herdt sobre la inseminació ritual d'adolescents a Melanèsia (Herdt, ed., 1993).

² En aquest cas, com en d'altres en aquest mateix text, seguint un criteri d'accessibilitat la referència bibliogràfica remet a l'edició espanyola més recent.

³ Sobre aquesta qüestió Alberto Cardín va publicar dos interessants articles d'opinió: "La imaginación sectaria" (*El País*, 22 de juliol de 1990) i "El sexo de las sectas" (*El Mundo*, 14 d'agost de 1991). Joan Prat va pronunciar a l'abril de 1993, en el marc del màster en sexualitat humana que, sota la direcció de José Antonio Nieto imparteixen la UNED i la Fundación Universidad-Empresa, una conferència titulada "Religión y sexualidad: el caso de las llamadas, sectas

càrrec de "perversió de menors" sol sovintejar entre els que serveixen per ordenar detencions i processaments. En casos com el d'Edelweiss, l'homosexualitat pederasta del seu líder, Eddie, va servir per exhibir-lo com una repugnant i insuperable mostra de baixesa. En aquella oportunitat els diaris van saber fer un immillorable perfil d'una banda de criminals sexuals: "Niños y adolescentes cayeron en la sórdida red de un grupo de pederastas que les iniciaron en prácticas homosexuales." (*El País*, 25 de setembre de 1991). No cal dir que tota la xarxa d'acusacions contra La Família o els Nens de Déu porta anys basant-se en com el grup porta massa lluny la seva idea d'educació sexual, de forma que els "rescats" que les policies de França, Argentina o Paraguai van dur a terme a l'estiu del 1993 -directament assessorades per la catalana, per cert- estaven destinades a salvar els nens de la immoralitat dels propis pares i de l'educació considerada excessivament desinhibidora que els donaven.

Podia discutir-se sobre si era legítima l'existència de sectes o no, però, com proclamava tot exigint correctius exemplars l'editorial d'un diari madrileny, "donde estas sectas entran ya de lleno el terreno de la delictuosidad es cuando hay menores de por medio" (*Diario 16*, 18 de juny de 1993). Les proves peritals dels psicòlegs-desprogramadors i els informes dels mossos d'esquadra que van presentar-se en el judici contra Ceis constataven, tal i com escandalitzadament subratllava la premsa del moment, que els fills dels adeptes "tenfan unos conocimientos de cuestiones referidas a la sexualidad inadecuadas a su edad" (*El País*, 19 de setembre de 1990). Crus reportatges a la pitjor premsa populista solen recollir el presumpte drama sexual dels fills dels adeptes. El magazine-abocador *Interviú* ha trobat en l'assumpte dels Nens de Déu un material esplèndid per satisfer la malaltissa fantasia dels seus lectors habituals. Amb motiu de la detenció a Barcelona de diversos membres de La Família, va publicar un reportatge titulat: "Menores de cuatro años practicaban la 'fellatio' entre ellos" (30 de juliol de 1990), i, amb motiu de la ridiculitzant sentència absolutòria que va tancar el cas, un altre, ara sota el rètol "Niños a merced de las sectas" (21 de juliol de 1993). El mateix president Bill Clinton va justificar la inducció al suïcidi col·lectiu de què van ser objecte els davidians de Waco invocant la perversió del seu líder: "Sabemos que David Koresh mantuvo relaciones sexuales con niños, y eso se considera abuso infantil en el lugar del que yo procedo" (*El Periódico de Catalunya*, 24 d'abril de 1993).

Quan l'Església catòlica va veure com esdevenia reversible el seu paper tradicional entre els caçadors d'heretges i diferents de tota mena i passava ella mateixa a ser assetjada, l'orientació de les impugnacions no implicà cap modificació. També ella i els seus servidors van resultar culpables, en tant que adoradors del Diable que se'ls considerava ja des dels preparatius històrics de la Reforma, de posseir i estimular una sexualitat pecaminosa i bruta. Seria llarg d'inventariar aquí exemples de com monges, frares i capellans porten segles rebent tota mena d'imprecacions relacionades amb la seva reputació com a personatges sexualment hiperactius i luxuriosos. Les idees anticlericals dels combatents pel Mil·leni, dels calvinistes, dels liberals o dels anarquistes estan saturades d'aquesta preocupació nodal per la desbaratada carnalitat clerical; les cançons populars, els romanços i fins i tot els acudits de temàtica anticlerical no parlen quasi d'altra cosa que de la irrefrenable salacitat de la gent d'església, d'igual forma que els nostres assaltants de convents estaven dissuadits que, fent-ho, desarticulaven organitzacions destinades a la prostitució i a la pornografia i desvetllaven sòrdides coves del sado clandestines.

Però, més enllà de les de promiscuïtat i d'inducció a la prostitució o l'adulteri, la més severa i recurrent de les acusacions contra la considerada com a anòmala sexualitat dels sacerdots catòlics ha estat sempre la de pedofília, en especial en la seva variant pederasta. El que més repulsiu feia els capellans a ulls d'aquells que volien la seva desaparició, fins i tot el seu extermini físic, era l'apetit que en ells semblaven despertar els i les menors.

---

destructivas", el contingut precís de la qual desconec, per bé que és fàcil inferir que destacava aquest mateix vincle entre culpa de lascívia i persecució antisectària.

No és casual que, a les arrels de la fantasia contemporània sobre el pervers, el Marquès de Sade concebés la vida monacal com el més perfecte dels marcs per a totes les depravacions possibles o impossibles. La regulació ritual del temps i l'espai pròpia del grup tancat -el convent, l'orde religiós o, extrapolant la intuïció sadiana al món d'avui, la secta- es prestaven òptimament a les activitats imaginades com a pròpies de la comunitat llibertina, i, molt en especial, aquelles que tenien com a destinatari el disciplinament corporal de la infància i la joventut. Com atinadament fa notar Marcel Hénaff (1980:171-176), és significatiu que la narració de Juliette s'obri amb el relat de la seva educació viciosa en el convent de Panthemont, sota la direcció de Mme. Delbène, la diabòlica abadessa, d'igual manera que el seu itinerari pels convents carmelites de París o de Bolònia és jalonat per les orgies en què es veu immersa. Per la seva banda, l'internament de Justine entre els frares de Sainte-Marie-des-Bois és la columna vertebral entorn la qual giren totes les seves malaurances. Per últim, recordem que els relats de Durand als *120 Journées* s'inicien per la corrupció de què la fan objecte els monjos del seu barri.

De manera idèntica a com passa avui amb els termes del discurs antisectari, l'Església era culpable no sols de menjar l'ànima dels infants i els adolescents, sinó d'aquesta figura criminal que es coneix com a "corrupció de menors". Aquesta representació de l'Església de Roma com a concitadora de pecat consistia fonamentalment en un insà control sobre les ments, exercit a través de l'ensenyament -ja Bakunin indicava que a les corporacions religioses no se'ls hi podia encomanar l'educació dels nens, perquè existien precisament per negar la moral (a Dolgoff, 1983:86)-, el to afectat dels sermons i la confessió, percebuts com a vehicles amb què se sollaven els esperits infantils amb idees indecents, així com a través d'una litúrgia i un culte popular impregnat d'una sensualitat equívoca, sempre al límit de l'obsenitat.

A Catalunya, les denúncies de casos de corrupció de menors als col·legis religiosos solien desencadenar fortes campanyes de la premsa anticlerical (Romero-Maura al·ludeix a la persistència d'aquesta inculpció, Op. cit., 271-272). L'encaparrament de la imaginació antieclesial a associar religiositat catòlica i perillositat sexual femenina -un dels assumptes a què prestava atenció a *Las palabras de otro hombre* (Delgado, 1993:59-108)- podia trobar un dels seus enfilaments en la mena d'educació antimoral que s'impartia a les institucions religioses. Al pròleg de *La bruixa catalana*, datat el 1910, en Cels Gomis ens brindava un bon exemple d'aquest tipus de raonaments:

Les qui van a fer novenes a les esglésies de Santa Anna o al Pí no sempre són dones de mà baixa; gairebé sempre són dames presumides que usen de certes pràctiques religioses per a demanar la satisfacció dels desigs que la moral condemna, educades moltes d'elles en convents, d'on surten la majoria de les vegades plenes de preocupacions de què mai no es veuen lliures (1987:43-44).

Cal fer notar com la literatura de denúncia anticatòlica contra la perfídia que es desplegava a les escoles confessionals mai deixava de banda episodis d'estupre. A A.M.D.G. Pérez de Ayala es dedicava a descriure tota la podridura moral que es presumia regnant en els interns jesuïtes i la manera com allà es contaminava sistemàticament la puresa infantil. La imatge popular de l'home de culte com un personatge que gaudeix tacant la immaculada consciència de la quixalla recorre totes les pàgines de l'obra, amb descripcions a la manera, per exemple, de: "Se le hacía presente la escena y el supremo minuto en que su infame preceptor le había sugerido inmundas verdades, induciéndole a pecaminosos actos con la hija del jardinero" (1967:97). Un altre dels personatges de la novel·la, el detestable **padre Mur**, és presentat com a incapaç de reprimir les seves inclinacions vers el sadisme pedòfil:

En la camarilla se arrodilló como le habían ordenado. El dolor y el cansancio le rendían (...) Allí, muy avanzada la noche, se le apareció Mur de pronto. Venía envuelto en una manta de Palencia y descalzo. Sin decir palabra, arremetió sobre Bertuco a puñadas y rodillazos, estrujándole contra los hierros de la cama. Con el furor de la arremetida, la manta se le desprendió de los hombros, dejándolo en ropas muy menores y descuidadas, a través de las cuales mostraba velludas lobreques, y las vergüenzas enhiestas.

Cuando tuvo al niño bien molido, se fue, cerrando la portezuela de golpe (Op. cit, 339).

A la primera part de *La forja de un rebelde*, publicada el 1944, Arturo Barea evoca, a partir de la seva pròpia experiència de minyó, aquesta capacitat dels capellans d'omplir de pensaments llords la vulnerable fantasia infantil, la qual cosa feia de l'educació catòlica una autèntica fàbrica d'obsessos sexuals. Descriu l'episodi en què l'alumne d'un col·legi religiós es confessa amb un mossèn bastant ambigu:

-¿Tú sabes lo que el sexto mandamiento dice, hijo mío?

-Sí, padre. El sexto, no fornicar.

-Explícame lo que es fornicar.

-No sé, y no puedo explicárselo. Sé que es una cosa mala entre hombres y mujeres, pero no sé más -El padre Vesga empieza a ponerse serio.

-No se puede mentir al santo tribunal de la penitencia. Me dices que es el sexto mandamiento y ahora te desdices, diciendo que no sabes que es fornicar.

-Fornicar, padre, es...cosas que hacen los hombres y las mujeres y que son pecado.

-¡Hola, hola! Cosas que hacen los hombres y las mujeres. ¿Y qué hacen los hombres y las mujeres, sinvergüenza?

-No sé, padre. Yo no he fornicado nunca.

-¿Estaría bonito, mocoso! No te pregunto si has fornicado o no; te pregunto si sabes lo que es fornicar.

-No lo sé. Los chicos dicen que fornicar es hacer hijos los hombres a las mujeres. Cuando están casados no es pecado; cuando no están casados sí lo es.

-Pero yo lo que necesito saber es que me digas cómo hacen los hijos los hombres a las mujeres.

-¡Yo que sé! Se casan, duermen juntos y tienen hijos. Pero yo no sé más.

-No sabes más, ¿eh? El niño es un inocentón; no sabe más. Pero si sabrás tocarte tus partes.

-Algunas veces, padre.

-Pues eso es fornicar -Sigue un discurso del que no entiendo una palabra; mejor dicho, que me arma un lío horroroso. Las mujeres son el pecado. Por una mujer se perdió el género humano, y todos los santos sufrieron tentaciones del maligno. Les aparecían las mujeres desnudas, con los senos al aire, moviéndose lúbricamente. Y ya el demonio no perdona ni a los niños. Viene a quitarles el sueño y a enseñarles mujeres desnudas que les turban su pureza.

Sigue y sigue, durante media hora, y me habla de pelos sueltos, de senos temblantes, de caderas lascivas, del rey Salomón, de bailes obscenos, de las mujeres de las esquinas, en un torrente de palabras furiosas de las que resulta que la mujer es un saco de porquería y de maldad y que los hombres se acuestan con ellas y van al infierno. Cuando me separo del cura para rezar la penitencia no puedo rezar. Tengo la cabeza llena de mujeres desnudas y de curiosidad por saber lo que hacen con los hombres (1983:143-144).

No cal dir que la vigència d'aquesta atenció sicalfíptica que intensament mereix la figura del religiós és absoluta. Classificada entre les sexualitats estranyes -juntament amb la dels vells, els inútils, els bojos, els incestuosos...-, que tanta morbositat desperten entre el públic, la dels frares, monges i capellans suscita, avui com ahir, tanta curiositat com desaprovació. Sobretot quan el que és posat al descobert són les inclinacions pedòfiles o pederastes del pervers, la qual cosa fa d'ell l'expressió més rotunda i irrecuperable del malalt o el delinqüent sexual. No ha de transcórrer gaire temps sense que la premsa alimenti la necessitat popular de delatar i castigar el transgressor integral, aquest infame total que és l'amant de la canalla, en especial quan és descobert al si d'una institució com l'eclesial, que continua essent objecte d'odis i rancúnies latents però poderoses. Al desembre de 1986 és jutjat un capellà que, al poble navarrès de Castejón, convidava al seu domicili alumnes seves de 8 a 10 anys per pervertir-les. Tothom recorda el cas del mossèn de Polinyà, que el 1988 va ser acusat de ser l'amant del seu escolà de 13 anys. A la Setmana Santa de 1990, un franciscà, professor d'educació física a Alpica, va ser denunciat per filmar ocultament els seus alumnes mentre es dutxaven. Aquell va ser l'any que l'arquebisbe de Terranova va presentar la seva dimissió quan es conegué que quinze dels seus sacerdots havien abusat de més de cinquanta nens de l'escola on treballaven com a professors. Al juliol de 1993 el mateix papa, com a conseqüència de la declaració pública de la Conferència Episcopal nord-americana en aquest sentit, reconeixia l'extensió de l'empait sexual contra menors entre els ministres de l'Església. Sèries de televisió com la canadenc "Los niños de San Vicente" -emesa per Antena 3 al juny del 93- o

llargmetratges a la manera de l'estrenat aquí el 1992 com "Fe en la justícia", amb Keith Carradine, són mostres del rendiment dramàtic dels nens víctimes sexuals del clergat catòlic.

Avui, igual que en aquell moment que Boswell i Moore detectaren com el del naixement del model actualment en curs de societat persecutòria, instal·lar-se'n en la perifèria o més enllà d'allò que és homologat com una sexualitat normal i tolerable continua constituint un factor de marginació social. I, a la inversa, la marginació social fa de qui la pateix automàticament el probable posseïdor d'una sexualitat tan desviada i irregular com l'actitud que li és atribuïda envers la comunitat. Tota insubmissió sexual comporta la marginació del desobedient, al mateix temps que tota marginació de desafectes, sigui quina sigui la causa real o fictícia del seu estigma, pressuposa la segura presència d'una abominació sexual en ells. La figura del perseguit sexual i la del perseguit religiós es reflecteixen l'una en l'altra, se sobreposen, s'interseccionen, fins que acaben confonent-se i conformant una única imatge que cal execrar i castigar.

Entre aquells que han estat senyalats amb una creu de guix a l'esquena, com a encarnadors que se'ls considera de modalitats inacceptables d'existència, ocupa un lloc estel·lar aquell que s'estima els menuts, i que se'ls estima tant que, usant les paraules que Michelet dedica sarcàsticament als jesuïtes, "ils auraiet voulou les élever tous" (1845:21). De la percepció que es fa d'aquesta voluntat de l'amic il·legítim dels infants d'acaparar-los per a ell, robant-li les criatures, el seu aliment bàsic, a l'Estat i a la societat, se'n desprèn del grup un poderosíssim exsudat sentimental que avorreix de la forma més profunda i duradora el delinqüent, el perversit, l'odiós vampir d'ànimes, o aquell que acarona les pells més joves o li parla a cau d'orella als innocents per contaminar-los la seva immundícia. Darrera, sempre es creu descobrir, agitant-se, la seva inconfessable intenció de menjar-se'ls, el seu parentesc secret amb el Llop dels contes. I no pot haver-hi perdó per a aquells que gosen desacatar l'únic ordre canibal possible, ni la seva bulímia infinita del més tendre dels esperits, de la més fresca de les carns.

BIBLIOGRAFIA

ALVAREZ JUNCO, J.

1990 *El Emperador del Paralelo. Lerroux y la demagogia populista*. Barcelona, Alianza.

BAREA, A.

1983 *La forja de un rebelde I. La forja*. Madrid, Turner.

BOSWELL, J.

1993 *Cristianismo, tolerancia social y homosexualidad*. Barcelona, Muchnick.

CANDEL, F.

1971 *Historia de una parroquia. Los avanguardistas y la guerra*. EM, Barcelona.

CARDIN, A.

1977 "Esos angelitos. La infancia seducida, la madurez seductora, y viceversa", a *El Viejo Topo*, 15, desembre, 45-48.

1994

Dialéctica y canibalismo. Barcelona, Anagrama.

COHN, N.

1983 *El mito de la conspiración judía mundial*. Madrid, Alianza.

- 1987 *Los demonios familiares de Europa*. Madrid, Alianza.
- CONDOMINAS, G.
1991 *Lo exótico es cotidiano*. Gijón, Júcar.
- DELGADO, M.
1993 *Las palabras de otro hombre. Anticlericalismo y misoginia*. Barcelona, Muchnich.
- DOLGOFF, S.
1983 *La anarquía según Bakunin*. Barcelona, Tusquets.
- EVANS-PRITCHARD, E.E.
1976 *Brujería, magia y oráculos entre los azande*. Barcelona, Anagrama.
- GILLESSE, A.
1992 "L'enfance des morts", a *Gai Savoir*, 502, gener.
- GOMIS, C.
1987 *La bruixa catalana*. Barcelona, Alta Fulla.
- HENAFF, M.
1980 *Sade. La invención del cuerpo libertino*. Barcelona, Destino.
- HERDT, G.H (Ed.).
1993 *Homosexualidad ritual en Melanesia*. Madrid, Fundación Universidad-Empresa.
- MALLART, LI.
1993 *Sóc fill dels Evuzok. La vida d'un antropòleg al Camerun*. Barcelona, La Campana.
- MARCOS, Fr. O.
1980 *Testimonio martirial de los Hnos. de San Juan de Dios en los días de la persecución religiosa española*. Madrid.
- MATZNEFF, G.
1988 *Les moins de seize ans*. París, Julliard.
- MICHELET, J.
1845 *Le Prêtre, la femme et la famille*. París, Calman-Lévy.
- MONTERO-PAULSON, D.
1988 *La jerarquía femenina en la obra de Galdós*. Madrid, Piegos.
- MOORE, R.I.
1987 *The Formation of a Persecuting Society*. Oxford/Cambridge, Basil Blackwell.
- PÉREZ DE AYALA, R.
1967 *A.M.D.G. La vida en un colegio de jesuitas*. Cátedra, Madrid.
- REMOND, R.
1976 *L'anticlérisme en France de 1815 a 1909*. París, Fayard.

- ROMERO MAURA, J.
1989 *"La rosa de fuego". El obrerismo barcelonés de 1899 a 1909.* Madrid, Alianza.
- ROUCH, J.
1989 *La religion et la magie shongay.* Brussel·les, Editions de l'Université de Bruxelles.
- TOURNIER, M.
1990 *El rei dels verns.* Barcelona, Proa.
- TREPAT, C.
1940 *Los mártires franciscanos.* Vic.
- ULLMAN, J.C.
1972 *La Semana Trágica. Estudio sobre las causas socioeconómicas del anticlericalismo en España (1898-1912).* Ariel, Barcelona.
- VALLINA, P.
1968 *Mis memorias.* Mèxic/Caracas, Tierra y Libertad.
- WEIL, G.J.
1988 "L'affaire Mortara et l'anticlérisme en Europe à l'époque du Risorgimento" a, MARX, J. (Ed.), *Aspects de l'anticlérisme du moyen âge a nous jours.* Brussel·les, Ed. de l'Université de Bruxelles, 103-134.